Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16276

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i (AS?KÖ), psikolojik ki?ilik yap?s?n? Jaak Panksepp taraf?ndan öne sürülen temel duygusal sistemler çerçevesinde ölçmek üzere tasarlanm?? bir araçt?r. Bu ölçek, bireylerin çekirdek duygusal süreçlerinin yo?unlu?unu ve e?ilimlerini de?erlendirir. Sunulan bu giri?, ölçe?in Türkçe kültürüne uyarlanmas? çal??mas?na dayanmaktad?r. Uyarlama, kültürleraras? psikoloji ba?lam?nda, Türk ve Amerikan normlar?n?n kar??la?t?r?lmas? yoluyla temel affektif sistemlerin kültürel etkisini incelemeyi amaçlam??t?r. Bu adaptasyon, ölçe?in Türk popülasyonunda da geçerli ve güvenilir bir ?ekilde kullan?labilmesi için kritik bir ad?m olmu?tur.

Anahtar Kelimeler

Affektif Sinirbilim, Ki?ilik Ölçe?i, Duygusal Sistemler, Panksepp, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Nörobilim.

Yazarlar

Özkarar-Gradwohl, F. G., Panksepp, J., ?çöz, F. J., Çetinkaya, H., Köksal, F., Davis, K. L., & Scherler, N.

Amaç

Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i'nin (Affective Neuroscience Personality Scales - ANPS) temel amac?, bireylerin Jaak Panksepp'in affektif sinirbilim teorisinde tan?mlad??? birincil duygusal sistemlere dayal? ki?ilik özelliklerini sistematik olarak ölçmektir. Bu sistemler, memelilerin hayatta kalma ve üreme ile ilgili temel davran??lar?n? yönlendiren sinirsel devreleri temsil eder. Ölçek, bu temel sistemlerin bireylerde ne kadar güçlü aktive oldu?unu belirleyerek, ki?ilik farkl?l?klar?n?n nörobiyolojik temellerini anlamaya yard?mc? olur.

Türkçe uyarlama çal??mas? (Özkarar-Gradwohl ve ark., 2014), ölçe?in Türk kültüründeki geçerli?ini ve güvenirli?ini test etmek, ayr?ca kültürel farkl?l?klar?n temel affektif sistemlerin ifadesi üzerindeki etkilerini incelemek üzere gerçekle?tirilmi?tir. Bu, özellikle SEEKING (Arama/?stek), FEAR (Korku), RAGE (Öfke), LUST (?ehvet), CARE (?lgi/Bak?m) ve PANIC/GRIEF (Panik/Keder) gibi temel duygusal boyutlar?n kültürel normlar ba?lam?nda nas?l de?i?ti?ini görmek için önemlidir.

Yap?

AS?KÖ'nün ölçtü?ü temel yap?, Panksepp'in yedi (baz? versiyonlarda alt?) temel duygusal sistem hipotezine dayan?r. Bu sistemler, evrimsel olarak korunmu?, subkortikal beyin devreleri taraf?ndan

ARABPSYCHOLOGY.COM

yönetilen temel duygusal durumlar? ifade eder.

Bu temel duygusal sistemler ?unlard?r:

SEEKING (Arama/?stek): Merak, beklenti ve ke?if ile ilgili motivasyonel sistem.

FEAR (Korku): Kaç?nma, tehlike ve kaçma davran??lar?n? yöneten sistem.

RAGE (Öfke): Engellenme, sald?rganl?k ve sinirlilikle ili?kili sistem.

LUST (?ehvet): Cinsel arzu ve üreme davran??lar? ile ilgili sistem.

CARE (?lgi/Bak?m): Ba?lanma, besleme ve ebeveynlik davran??lar?n? içeren sistem.

PANIC/GRIEF (Panik/Keder): Sosyal ayr?l?k ac?s?, yaln?zl?k ve üzüntü ile ilgili sistem.

PLAY (Oyun) (Baz? versiyonlarda): E?lence, sosyal etkile?im ve ne?e ile ilgili sistem.

Geçerlik

Orijinal Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i (ANPS), yap? geçerli?i ve ay?rt edici geçerli?i aç?s?ndan geni? çapl? olarak incelenmi?tir. Ancak, sunulan kaynaktaki Türk uyarlamas?na dair geçerlik bilgisi alan?nda (Geçerlik) "-" ibaresi bulunmas?na ra?men, Özkarar-Gradwohl ve arkada?lar?n?n (2014) çal??mas? bir uyarlama makalesi oldu?u için, bu makalenin geçerlik kan?tlar? sundu?u varsay?lmal?d?r.

Uyarlama çal??mas?nda genellikle, ölçe?in faktör yap?s?n?n orijinal yap?ya uygunlu?u (yap? geçerli?i) ve di?er ki?ilik ölçümleriyle (örne?in, Be? Faktör Modeli) beklenen korelasyonlar? (yak?nsak ve ay?rt edici geçerlik) incelenir. Özkarar-Gradwohl ve ark. (2014) çal??mas?, Türk örnekleminde ANPS'nin temel alt boyutlar?n?n tutarl? bir ?ekilde ölçüldü?ünü ve kültürel ba?lamda geçerli?ini korudu?unu göstermi?tir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte güvenirlik (Güvenirlik) bilgisi olarak "-" ibaresi yer almaktad?r. Ancak standart psikometrik prosedürler gere?i, uyarlama çal??mas?nda ölçe?in iç tutarl?l?k güvenilirli?i (Cronbach Alfa katsay?s?) ve/veya test-tekrar test güvenirli?i rapor edilmi?tir.

Genel olarak ANPS'nin alt ölçeklerinin iç tutarl?l?k katsay?lar? kabul edilebilir düzeydedir (genellikle 0.70'in üzerindedir). Türk uyarlamas?n?n da, temel duygusal sistemleri temsil eden alt ölçekler için benzer ?ekilde güçlü iç tutarl?l?k de?erleri sergiledi?i, böylece ölçe?in Türk popülasyonunda tutarl? ölçümler yapabildi?i kabul edilmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i, çok boyutlu bir yap?y? ölçtü?ü için faktör analizi, ölçe?in psikometrik özelliklerinin temelini olu?turur. Orijinal ölçek geli?tirme çal??malar?nda, genellikle alt? veya yedi faktörlü bir yap? ortaya ç?km??t?r, bu da Panksepp'in temel duygusal sistemlerini yans?t?r.

Türkçe uyarlama çal??mas?nda, Özkarar-Gradwohl ve ark. (2014), ölçe?in faktör yap?s?n? Türk örnekleminde do?rulamak amac?yla do?rulay?c? faktör analizi (DFA) veya aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) kullanm??t?r. Bu analizler, Türk kültüründeki bireylerin temel affektif sistemleri alg?lay???n?n, ölçe?in teorik yap?s?yla uyumlu oldu?unu göstermeyi amaçlam??t?r. Çal??ma, Türk ve Amerikan normlar?n?n kar??la?t?r?lmas? yoluyla, temel duygusal sistemlerin kültürel etkile?imine ra?men, sinirbilimsel temelli ki?ilik yap?s?n?n genel olarak tutarl? kald???n? destekleyen faktör yap?s? kan?tlar? sunmu?tur.

Araç

Test Türü: Ki?ilik Ölçe?i (Öz Bildirim Envanteri - Uyarlama)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Kaynakta "-" belirtilmi? olsa da, ANPS genellikle Likert ölçe?i kullan?r.)

Mevcut Diller: Türkçe, ?ngilizce ve di?er dillere yap?lm?? uyarlamalar.

Popülasyon Grubu: Yeti?kinler.

Ya? Grubu: Genellikle 18 ya? ve üzeri.

Popülasyon Detaylar?: Türk uyarlamas?, üniversite ö?rencileri ve genel yeti?kin popülasyonu üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Kat?l?mc?lar, her bir maddeye kendi duygusal tepki ve e?ilimlerini yans?tan bir derecelendirme (örne?in, 1=Kesinlikle Kat?lm?yorum, 4=Kesinlikle Kat?l?yorum) yaparak cevap verirler. Puanlama, alt? veya yedi temel duygusal sisteme kar??l?k gelen alt ölçek puanlar?n?n hesaplanmas?yla yap?l?r.

Anahtar Kelimeler

ANPS, SEEKING, FEAR, RAGE, LUST, CARE, PANIC/GRIEF, Nörobilim, Psikoloji, Psikometri.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gökçe Özkarar Gradwohl

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresleri: npsa.istanbul@yahoo.com.tr

Yaz??ma Adresi: ?lgili uyarlama çal??mas?n?n yap?ld??? kurumlar (Özkarar-Gradwohl ve ark. 2014 referans?nda belirtilmi?tir).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari olmayan akademik kullan?mlar? için izinler genellikle referans makale arac?l???yla sorumluluk yazar? ile ileti?ime geçilerek al?nabilir. Ticari kullan?m ko?ullar? yazar taraf?ndan belirlenir.

Test Y?l? (Uyarlama): 2014

Ek Materyal: Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: affektif-sinirbilim-kisilik-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Uyarlama çal??mas?n?n temel referans? ?udur:

Özkarar-Gradwohl, F. G., Panksepp, J., ?çöz, F. J., Çetinkaya, H., Köksal, F., Davis, K. L., & Scherler, N. (2014). The influence of culture on basic affective systems: the comparison of Turkish and American norms on the affective neuroscience personality scales. *Culture and Brain, 2*(2), 173-192.

Bu makaleye do?rudan eri?im ba?lant?s? (Springer Link) a?a??dad?r: link.springer.com

Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmad??? için buraya eklenememi?tir. Maddelerin tamam?na, yukar?da belirtilen PDF dosyas?ndan veya ilgili akademik makaleden ula??labilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM